

Název publikace: **Multikulturalismus – ztracené paradigma?**

Autorka: Andrea Preissová Krejčí

Vydala: Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc, 2014. ISBN 978-80-244-4134-4.

Počet stran: 204 s.

Pojem „multikulturalismus“ je bezesporu jedním z nejfrekventovanějších pojmů sociálních věd v několika posledních desetiletích. Na jedné straně to svědčí o jeho aktuálnosti a odborné i politické relevantnosti, současně s tím se však „daří“ jeho obsah stále více rozostřovat, ba vyprazdňovat, až se z něj mnohdy stává klišé či mediální „zaklínadlo“. O to cennější je, kdykoli se některý z badatelů rozhodne přispět k ujasnění sémantického obsahu a konotací, ale i teoreticko-metodologických předpokladů a východisek „fungování“ tohoto pojmu v soudobém vědeckém diskursu. V publikaci „Multikulturalismus – ztracené paradigma?“ se o to velice poctivě a seriózně pokusila i česká autorka Andrea Preissová Krejčí, která přednáší na FF Univerzity Palackého v Olomouci a stála u zrodu oboru kulturní antropologie na této vysoké škole. Je autorkou množství článků, studií a monografií na kulturologická témata, zejména k problematice hodnotové orientace mládeže, integrální antropologie apod.

Těžiskem autorčina úsilí v recenzované knize je, analýzou ideologického zázemí multikulturalismu dovést čtenáře ke kritické reflexi tohoto fenoménu a poté i ke konsekvencím jeho aplikace do sféry výchovy a vzdělávání, politiky a společenského života vůbec. Autorka se tedy nesoustřeďuje jen na teoretickou a pojmovou analýzu problematiky, nýbrž nastoluje i téma podoby a smysluplnosti multikulturní výchovy a vzdělávání. Na základě kvalifikované a přemýšlivé komparace našich i zahraničních textů a výsledků výzkumů se tak snaží zodpovědět otázku, kterou – záměrně – vložila do samotného názvu knihy: představuje v současné době multikulturalismus vsutku „ztracené paradigma“?

Deklarace a indikace odlišností mezi etnickými skupinami v naší zemi může vést k integraci a akulturaci jejich etnických složek, ale nemusí se tak stát s naprostou jistotou; stejně tak může docházet k identifikaci jedinců a větších komunit se svojí etnickou příslušností, a v důsledku toho i k prohlubující se polarizaci podle etnického, ale i dalších hledisek. Z tohoto základního důvodu se autorka pokusila předložit argumenty ve prospěch tvrzení, že ČR není dosud vsutku multietnickou, postmoderní, globální civilizací. Etnická dominance v našem prostoru svádí k pokušení, tak či onak vylučovat ostatní etnika z podílu na moci. Specificky tuto problematiku autorka nastoluje ve vztahu k tématu soužití mezi českou majoritou a romskou minoritou, neboť právě pojmenování a adekvátní řešení tzv. romského problému je jedním z nejcitlivějších „lakmusových papírků“ kvality výchovy k hodnotám moderní, pluralitní, demokratické společnosti, směřující k transkulturnímu dialogu a multikulturnímu soužití.

Za „multikulturní výchovu“ označuje autorka „ty vzdělávací postupy, které ozřejmují problematiku nejen rasové či etnické různorodosti, ale také kulturních diferencí, sociálního statusu, rozdílnosti pohlaví či zdravotního postižení“. Do tzv. multikulturní problematiky je nezbytné zahrnout rovné přístupy ke vzdělání, k pracovnímu uplatnění, sociálnímu statusu, finančnímu ohodnocení apod. ve smyslu rovnosti napříč etickou příslušností, pohlavím, sexuální orientací, společenskou třídou nebo zdravotním stavem. MKV je stále ještě cápána zúženě, jako problematika rasových a etnických diferencí; ve skutečnosti by měla být

zastřešujícím konceptem, zabývající se rasou, kulturou, jazykem, sociálním postavením, pohlavím i zdravotním postižením.

Specifickou oblastí autorčina zájmu se stala média prezentovaná a utvrzovaná sociální konstrukce problematického vnímání těch „odlišných“ od mainstreamové společnosti, přičemž stereotypní vnímání „odlišných“ je východiskem následného „nálepkování“, stigmatizace, případně až sociální exkluze. Z intersubjektivně sdíleného společenského mínění se pak rodí výroky části adolescentů, zaznamenávané v empirických šetřeních, v nichž prezentují předsudečné vnímání – zejména Romů (zdůrazňují kriminalitu, sociální dávky, migraci), muslimů (vyzdvihují údajnou fanatičnost, sklony k terorismu atd.) či Vietnamců (nekvalitní zboží, stánkový prodej, drogy). Právě proto je zapotřebí rozvíjet a osvojovat si kritickou podobu multikulturalismu, reflektující procesuální a komplexní charakter současného sociálního života. Taková je i základní autorčina odpověď na otázku, zda jsou multikulturní ideje „ztraceným paradigmatem“ či nikoli.

Kniha je napsaná velice systematicky, odborně a přitom čtivě. Může sloužit jak vysokoškolským pedagogům a studentům ze sféry sociálních věd, tak i zájemcům z řad širší veřejnosti.

Recenzi zpracoval: PhDr. Petr Nesvadba, CSc.